

24 september 1972 : DAG VAN DE MEDIA

Bij de Pastorale instructie "Communio et Progressio"

Zondag 24 september hebben predikanten en priesters - sommigen van hen met tot op de draad versleten woorden - in honderden Belgische kerken gepreekt over de "sociale communicatie-media in dienst van de waarheid" en werd er gecollecteerd voor het apostolaat van de Kerk op dit terrein.

Het was in 1952 dat "De Dag van de Media" voor het eerst werd ingericht. In die jaren vijftig werd de nadruk vooral gelegd op de filmactie en werd de dag ook als "Filmzondag" aangekondigd. Daarmee was de Belgische Kerkprovincie een van de eerste om op die wijze het belang van pers, radio, film, televisie te beklemtonen en er de aandacht van de christenen voor te vragen. In 1963 zou het conciliedecreet "Inter Mirifica" dit gebruik tot de hele wereld uitbreiden.

Naast het appel tot bezinning over de media in het algemeen, biedt "De Dag van de Media" de promotors gelegenheid om een bijzonder thema uit te werken - dit jaar "De media in dienst van de eenheid onder de mensen" - én te wijzen op de diensten die de gemeenschap kan verwachten van de katholieke centra voor de verschillende media.

Ook met de oprichting van deze centra voor animatie, begeleiding en vorming heeft de Kerk in België niet gewacht op de richtlijnen van het concilië. Zij bestonden reeds lang te voren. Enkele begonnen hun werkzaamheden al in de jaren dertig.

Sommige van deze organismen hebben naast een informatieve en vormende taak ook een bijzondere opdracht op het gebied van de productie van bijvoorbeeld godsdienstige publicaties (Parochieblad "Kerk en Leven") en vooral de katholiek-levensbeschouwelijke gastprogramma's in de BRT.

Ter gelegenheid van de "Dag van de Media" verscheen vorig jaar de Nederlandse vertaling van de Pastorale Instructie "Communio et Progressio". In onderstaande bijdrage schetst Noël BREUVAL de grote krachtlijnen van het document:

De pastorale instructie "Gemeenschap en vooruitgang" bestaat uit drie delen :

- "de christelijke visie en de basiselementen van een leer" over de sociale communicatiemiddelen,
- die zich aandienen als "factoren van vooruitgang",
- met als gevolg "de taak van de katholieken" op dit vlak.

1. Voor wat betreft de christelijke visie en de basiselementen wordt vooreerst de nadruk gelegd op de noodzakelijkheid van de communicatiemiddelen voor de opbouw van de maatschappij, vermits ze een onmisbare schakel vormen met de onderbouw van de maatschappij. De communicatiemedia zijn van nature uit bestemd om de menselijke waarden, zowel gemeenschappelijke als individuele, in het menselijk netwerk van problemen en verwachtingen aan bod te laten komen. Ze zijn immers werktuigen in Gods hand waardoor de mens Gods scheppingswerk voortzet.

Eveneens in dit scheppingswerk zit het verlossingswerk van Gods menswording vervat: de goddelijke gemeenschap van de drieëenheid weerspiegelt zich in de menselijke communicatie als een geest van samenhang en solidariteit.

Vandaar dat iedere boodschap als communicatie moet beantwoorden aan de wetten van eerlijkheid, oprechtheid en waarheid. De juiste uitbouw van de maatschappij eist een eerlijke voorlichting en morele waarborg.

2. Het tweede gedeelte handelt over de sociale communicatiemiddelen als factoren van vooruitgang: een soort sociologische benadering van het communicatieverschijnsel met zijn invloed en aanverwante problemen.

In een korte inleiding wordt gesproken over de inbreng van de massamedia in de strijd tegen het analfabetisme, over de bevordering van de onderlinge dialoog waardoor de mensen zich echt vrij gaan voelen, in de ontdekking van het wederzijds begrip en het besef van gelijkwaardigheid. Daardoor gaat men ook de wereld in zijn verscheidenheid waarderen.

Het document behandelt dan achtereenvolgens enkele delicate punten zoals de publieke opinie, het recht op informatie in beide richtingen van geven en krijgen, de vrijheid van meningsuitdrukking, opvoeding tot de media, de artistieke waarde, de reclame.

De grote bekommernis bij het behandelen van deze punten is aan ieder mens een maximum aan vrijheid te geven om zich persoonlijk te ontwikkelen en aan de vooruitgang van de mensheid mee te kunnen werken.

Vrije meningsuitdrukking, getoetst in een eerlijke confrontatie van ideeën, moet kunnen leiden tot een eigen kritische stellingname. De communicatiemiddelen bevinden zich daarvoor op de geschikte plaats door een gezond pluralisme in de samenwerking te verstevigen. De publieke opinie, als waaier van verschillende denkrichtingen, blijft dus niet enkel een theoretisch begrip, maar wordt een stuwkracht in de maatschappij.

Het recht op informatie is geen ijdel woord, als men toegang krijgt via waarachtige bronnen tot de volledige en juiste informatiegegevens waarover dan in alle vrijheid van gedachten kan gewisseld worden. In iedere maatschappij wordt de persoonlijke vrijheid echter beperkt door de vrijheid van de andere. Wat betreft de informatie zal een gelijkberechtiging de vrijheid van het individu en de groep zeker ten goede komen.

De opvoeding, het cultuurbeleid en het ontspanningsleven worden ook doeltreffend gevoed door de massamedia gezien hun didactische mogelijkheden, hun wetenschappelijke verrijking en hun rol in de vrijetijdsbesteding. De kunstzin kan erdoor verfijnd en men wordt beter beschermd en gewapend tegen de invloed van de reclame, als men de onafhankelijkheid van de massamedia voor een groot deel gaat waarborgen.

De waarborgen om de massamedia op hun juiste waarde te schatten zijn dan ook : de vorming van de massa en tevens van de verantwoordelijken, die naast rechten en plichten ook hun verantwoordelijkheid moeten opnemen; de gezamenlijke inzet van beiden die moet leiden tot een samenwerking tussen gezagdragers en medeburgers, tussen de volkeren onderling, en tussen alle mensen van goede wil.

3. Het derde gedeelte echter betoogt dat de beschouwingen in de twee vorige hoofdstukken geen zin hebben voor de vernieuwing in de kerk zonder de actieve medewerking van de katholieken op dit terrein: zonder hun getuigenis zal de evangelische boodschap dode letter blijven in de wereld van de massamedia.

Hebben de christenen en de katholieken wel een taak te vervullen en waarin bestaat ze ?

De katholieken uit de beroepswereld hebben het recht vanuit de kerk een specifieke opleiding te ontvangen om hun taak naar behoren te kunnen vervullen en de problemen die ermee verbonden zijn aan te kunnen. Daarmee hangt ook zeker nauw samen de christelijke vorming van het publiek.

De theologische opleiding zal ook moeten voorzien in een paar specialisatiecursussen met een aangepaste pastoraal en een vernieuwde katechese. Dit zal best gebeuren in samenwerking tussen leken en geestelijken.

Hebben de media dan ook een zeker nut voor de katholieken ?

Daar opinievorming in de kerk van essentieel belang is, heeft ieder lid van het godsvolk recht op de informatie die voor hem noodzakelijk is om vervolgens in de kerkgemeenschap actief te kunnen meewerken. Daarvoor is een voldoende kader van communicatiemediæ nodig en zelfs katholieke media als ze hun rol naar behoren kunnen vervullen.

Er moet een wisselwerking bestaan op gebied van informatie tussen hiërarchie en gelovigen. Daarvoor moeten de nodige organismen in het leven geroepen worden.

Door juiste en volledige informatie moet de kerk ook kunnen naar buiten treden. Daarin bestaat juist haar pastorale zending die dan een profetisch karakter krijgt : de verantwoordelijken in de kerk moeten er steeds op bedacht zijn aan de media een juiste en volledige informatie te bezorgen, omdat deze soms de enige weg zijn tussen de wereld en de kerk.

Hier schuilt natuurlijk een groot gevaar : de dialoog tussen kerk en wereld kan zo gemakkelijk ontaarden in een hatelijke monoloog. Over de ganse wereld moet er een voortdurende en wederzijdse communicatiemogelijkheid zijn tussen centrum en periferie door toedoen van officiële woordvoerders, agent-schappen en aangepaste organismen zowel op nationaal als op internationaal vlak.

De media zelf zullen op hun beurt de kerk bij de wereld brengen door verzorgde liturgische vieringen, catechese, debatten over godsdienstige onderwerpen, aangepaste conferenties en causerieën.

De taak van de katholieken in de afzonderlijke massamedia kan tot enkele zeer interessante beschouwingen leiden :

De pers is het orgaan bij uitstek om de kritische zin bij de lezer te vormen waardoor bij een adekwaat waardeoordeel zal leren formuleren. De katholieke pers moet streven naar een open dialoog voor wat de informatie en de christelijke duiding van de feiten aangaat. Daarvoor zal men bekwame mensen aanstellen en aangepaste fondsen voorzien.

De film is niet meer weg te denken uit de huidige samenleving. Hij dringt binnen langs de opvoeding, de cultuur en de vrije tijdsbesteding. Daardoor wordt hij een belangrijke factor voor de pastoraal.

Radio- en televisieuitzendingen zijn uitgelezen middelen om de boodschap van het evangelie op een aangepaste en degelijke manier bij de mensen te brengen.

Het toneel, met zijn ideologische grondslag, heeft door deze communicatiemedia weer een nieuwe belangstelling en een ruimer publiek gekregen.

Een laatste beschouwing over de uitrusting, het personeel en de organisatie die door een pastorale uitbouw van de communicatiepolitiek gevegd worden. Aan de hand van deze mogelijkheden zal de kerk effectief de "teksten van de tijd" kunnen lezen.

Een interne aanpassing binnen de kerk aan de macht van de massamedia wordt de basis en het vertrekpunt voor een getuigenis naar buiten: de aanwezigheid van vele christenen in de

verschillende sectoren van de massamedia zal een gunstig klimaat scheppen voor een authentische dialoog tussen kerk en wereld.

Staan we op de drempel van een nieuw tijdperk ? Zullen de veranderingen een diepgaande invloed op de samenleving uitoefenen ? Deze korte samenvatting moet noodzakelijkerwijze aangevuld worden door een aandachtige lezing van het document zelf om op deze vragen een antwoord te geven dat dan nog zeer fragmentair zal zijn.

De massamedia vormen voor het godsvolk een drieluik: ze zijn een spiegelbeeld van de kerk voor de huidige wereld, ze schragen de dialoog binnen de kerk, en voor de kerk zijn ze een leerschool om de houding en de mentaliteit van de moderne mens te leren kennen.

Deze instructie geeft enkel algemene oriëntaties aan. De praktische toepassingen en zelfs de pastorale oriëntaties moeten voortdurend aangepast worden aan de lokale toestanden en aan de verdere ontwikkeling van de media.

Noël BREUVAL.